

8. Про Заяву Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян» [Електронний ресурс]: Постанова ВРУ від 04.02.2015р. № 145 – VIII// Офіційний веб – портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/145-19>

Науковий керівник: Бенедик Я. С., асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

М. А. Валовіна¹

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ)

Національна правова система України знаходиться на шляху становлення. Такий довгий шлях розвитку зумовлений рядом об'єктивних чинників, зокрема тривалою відсутністю незалежності, геополітичним розташуванням нашої держави та відповідним впливом сусідніх держав (європейських та східних концепцій).

Серед основних рис сучасної української правової системи можна виділити наступні: генетичний зв'язок з романо-германською правовою сім'єю, що обумовлює наявність традиційних для романо-германського права рис; євроінтеграційний вектор розвитку свідчить про зближення національного законодавства України з правом ЄС; чітко виражена роль нормативно-правового акту у праві, проте існує можливість використання у певних межах принципу прецеденту; спільність рис кримінального процесу України і країн романо-германської правової сім'ї [1, с. 66].

Обраний шлях дозволяє прогнозувати поступове приєднання правової системи України до сім'ї романо-германського права після успішного завершення політико-правових реформ. Таке приєднання відбувається посту-

¹ Студентка 4 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

пово, у зв'язку з чим на сьогоднішній день вітчизняну правову систему потрібно вважати системою перехідного типу, яка лише схиляється до романо-германської правової сім'ї.

Питання зближення України з романо-германською правовою системою в цілому та кримінального процесу зокрема досліджували такі вчені, як В. Молдован, О. Михайленко, Ф. М. Решетников, В. Тertiшник, МІ. Хаусгова, А. Шишкін та інші.

У правових системах зарубіжних країн умовно можна виділити основні форми кримінального процесу: класична європейська (континентальна) і англосаксонська. Якщо розглядати кримінальний процес держав романо-германського права (наприклад, Німеччини чи Франції) та України, можна помітити певні схожі риси, що дає чергове підтвердження того, що наша держава поступово переходить від змішаної правової сім'ї до романо-германської.

Перші схожі риси можна знайти у визначенні доказової бази. Відповідно до глави 4 Кримінального-процесуального кодексу (далі – КПК) України від 13.04 2012 доказами у кримінальному процесі України слід вважати показання підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, свідків, речові докази, документи, висновок експерта. Майже ідентична класифікація доказів у Німеччині – це показання свідків, обвинуваченого. які допитуються як свідки, висновки експертів, протоколи слідчих та судових дій, речові докази [2], а у Франції – показання свідків, обвинуваченого, висновок експерта, речові й письмові докази [4, с. 37].

Ще одна спільна риса – це чітко виражена стадійність кримінального процесу, котрий складається із досудового провадження, безпосередньо судового розгляду та оскарження судових рішень (в апеляційному та касаційному порядку).

Відповідно до ст. 214 КПК України право початку досудового розслідування у формі слідства (у справах про злочини) має прокурор, слідчий, потерпіла особа (у справах приватного обвинувачення). Досудове розслідування у формі дізнання здійснюється у справах про кримінальні проступки [2]. У Німеччині правопорушення публічного обвинувачення також належить прокуратурі. Кримінально-процесуальним кодексом ФРН передбачені посади слідчого судді вищого земельного суду (як і в Україні) і слідчого судді Верховного суду ФРН (які розслідують складні злочини). Досудове розслідування у Франції також розпочинається за ініціативою прокуратура, який у свою чергу керує діями поліції [3, с. 106].

Наступний етап – це судовий розгляд. В Україні судовий розгляд здійснюється судом першої інстанції після направлення слідчим після погоджен-

ня прокурором обвинувального акту. Після чого суд відкриває кримінальне провадження. В Німеччині та Франції процедура відкриття провадження має такий же характер, проте різниться склад суду. В Україні та Німеччині справа може розглядатися суддею одноособово, колегіально або присяжними. А у Франції судовий розгляд у суді першої інстанції здійснюється лише судом присяжних. Спільним для країн є те, що обов'язковим елементом судового розгляду є судові дебати за участю сторони обвинувачення (прокурора) та захисту (адвоката), що є проявом одного із принципів судочинства – принципу змагальності. ^{ще}однією спільною рисою на даному етапі є те, що судовий розгляд завершується оголошенням обвинувального або виправдувального вироку суду [4, с. 48].

Факультативним етапом є оскарження судових рішень. В Україні та Франції оскарження судових рішень можливо у двох провадженнях – апеляційному та касаційному, у Німеччині ж касаційна стадія має назву – ревізійна. В Україні та Франції апеляційна скарга на судові рішення суду першої інстанції може бути подана у десятиденний строк, на відміну від Німеччини, де аналогічна дія здійснюється у семиденний строк. Список суб'єктів, які мають право на апеляційне оскарження як в Україні, так і в зарубіжних країнах мають ті особи, інтереси яких безпосередньо зачіпались, а також прокурор. Ще одна спільна риса – це порядок судового розгляду в апеляційному порядку. Відповідно до кримінально-процесуального законодавства, судовий розгляд на цій стадії здійснюється за тими ж правилами, що і в суді першої інстанції.

Найбільше відмінностей можна знайти на стадії касаційного провадження. Відповідно до ст. 426 КПК України касаційна скарга на судові рішення може бути подана протягом трьох місяців з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції [2]. У Франції цей строк значно менший і становить всього п'ять діб з моменту проголошення судом апеляційної інстанції рішення. Відповідно до кримінально-процесуального законодавства Німеччини на вирок апеляційного суду можна подати ревізійну скаргу. В ревізійному порядку можуть бути оскаржені лише вирoki, постановлені з порушенням закону, що є ключовим, оскільки як в Україні, так і Франції встановлюється вимога до того, які рішення переглядається. Законодавством чітко закріплено, що суд касаційної інстанції перевіряє правильність застосування судами першої та апеляційної інстанції норм матеріального та процесуального права, правової оцінки обставин і не має права досліджувати докази, встановлювати і визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в оскаржуваному судовому рішенні, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу.

Отже, виходячи аналізу кримінального процесу України та країн романо-германської правової сім'ї (на прикладі Франції та Німеччини), можна зробити висновок, що кримінальний процес України має схожі риси з аналогічним видом судочинства країн романо-германської системи. По-перше, це чітко виражена стадійність кримінального процесу. По-друге, це однакові за своєю суттю елементи доказової бази та процесу доказування. По-третє, це змагальність сторін кримінального процесу (наявність інституту судових дебатів). По-четверте, це чітка формалізованість та відповідність порядку, встановленому нормативно-правовими актами, відсутність явного впливу судового прецеденту.

Література:

1. Хаустова М. Г. Правова система України: особливості особливості становлення та сутнісні риси/М. Г. Хаустова // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – Х.:Право, 2011 – Вип. 21. – С.65–75
2. Кримінальний процесуальний кодекс України// Відомості Верховної Ради України. (у редакції від 05.11.2016 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
3. Молдован В. В., Молдован А. В. Порівняльне кримінально-процесуальне право: Україна, ФРН, Франція, Англія, США: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 400 с.
4. Боботов С. В. Правосудие во Франции: Учебное пособие / С. В. Боботов – М: ЕАВ, 2009. – 198 с.

Науковий керівник: Яковюк І. В. д.ю.н., професор, завідувач кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

К. А. Вангела¹

МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБИТРАЖ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ПРАВОСУДДЯ

В сучасних умовах розвитку та поглиблення міжнародних зв'язків між державами набуває свого істотного значення функціонування міжнародних установ, до компетенції яких віднесені питання вирішення спорів в сфері

¹ Студентка 4 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.